

גם מחלוקת מה נקרא דבר חריף, די"א דוקא קורט של חלית, ויש הרבה שמחמירים בצנון וכו', וגם איכא פלוגתא אי אמרינן ג"ט בר ג"ט בדב"ת, והואיל ויש כאן ג"ט בר ג"ט ונוטל"פ הרי תרי חומרי לא מחמירינן (דרכי תשובה ס"ק ס"ב) והכא מיירי במכונת בשר דידן, דהסכין לא משתמשין בו בחמין ורק מיוחד לטחינת בשר עם תבלינים.

בד"א כשנוהר לחתוך השומים או הבצלים או הפלפלין בסכין לא חלביית ולא בשרית, טרם ישליכם למכונה לטחינה, אבל אם חתכו השומים וכו' בסכין חולבת אינו ב"י והיה מקונח ונקי, ושמו אותם לקדרה של בשר; כבר נשאל בזה בעל משמרת שלום (יו"ד סי' צ"ו ס"ב בא"ד א') והשיב, הואיל והיה ע"ש וה"מ הורה להקל וכו', דדעת המחבר להקל דלא מחליא לשבח רק קורט של חלית, בצרוף דעת הפוסקים דנ"ט בר ג"ט מותר אף בחריף ודוחקא וכו', גם אצירוף דעת הפוסקים דרק בצנון דוחקא וחריף מפליט, אבל לא בשאר דברים חריפים, מש"ה בסעיף א' לא הכריע דבצנון אסור, ובס"ג הכריע דבתבלין להקל באב"י בצירוף דלא פלט ובלע כלל וכו', אבל להיפך בסכין בשר אין להקל וכו' ע"ש, וע"ע בזבחי צדק (שם אות ח') מה שפלפל בדעת מרן ז"ל, וכף החיים (אות י—יא) כתבו דמרן חש לסברת הי"א שהביא בסעיף א' וכו', וא"כ ה"ה לכאן דאין להקל באינו ב"י אלא דוקא בהפס"מ ושעת הדחק ע"ש; וע"ע במ"ש בדובר שלום (ח"א סי' ל"ו אות י"ד) בענין אם חתכו קורט מלח קשה בסכין של חלב, אם מותר למלוח הבשר במלח זה וכו' ע"ש.

בסיכום: פלפל חריף שנידך במדוך של בשר, לכתחלה יש ליזהר שלא לאוכלו בחלב, ובהפסד מרובה ושעת הדחק יש להקל כשהמדוך אינו בן יומו.

סימן כ

אם מברכין על מגילת רות בחג השבועות

בס"ד עש"ק לסדר שופטים ג' אלול תשל"ג

לרו"מ ידי"נ הרה"ג ר' יעקב יוסף זינגר שליט"א
שלו' ובטו"ס וכתובה ותתימה טובה, לאחדש"ה וש"ת

את יקרת מכתבו קבלתי אמש, והנני שמח מאד על כת"ר שהעיר עמ"ש בדובר שלום (ח"א סי' כ"ז) בענין אם מברכין על מגילת רות, ובשיטת הפוסקים שהבאתי

להלכה, הבאתי ג"כ שיטת המג"א (סי' ת"צ סק"ט), ואמנם אגב שטף, מ"מ מודה לו מאד על הערה זו, וכת"ר אול לשיטת מר אביו דכתב בספר זיו המנהגים (חודש סיון אות כ"ב) באר"י קורין ביום ראשון של שבועות מגילת רות, במקום שיש מגילה כשרה כתובה על קלף, אומר הקורא לפני קריאתה שתי ברכות; על מקרא מגילה ושהחיינו, ובמקום שאין מגילה כזו קוראין אותה מתוך התנ"ך בלי ברכה עכ"ד עי"ש, ודלא כהרב מחצית השקל (או"ח סימן ת"צ אות ט', ובסימן תקנ"ט אות א'); והמג"א (סי' תקנ"ט סק"א) כתב בפירוש ומברכין לפני איכה על מקרא מגילה (מנהגים), וציין על מש"כ (בסוף סי' ת"צ) ושם הביא הלבוש והב"ח ומט"מ דכתבו לברך על כולם חוץ מקהלת וכן עיקר כמנהג קדמונינו עכ"ל, והנה המעיין במטה משה (סי' תרצ"ג) וב"ח (או"ח סי' תקנ"ט) שהביא הגהות מיימוניות (פ"ה מהלכות תענית אות ב') דכתב, וכ' רב שמואל דאמגל"ת ורות וקניות ושיר השירים מברך בא"י אמ"ה אקב"ו על מקרא מגילה בלחש כדאיתא במ"ס, ע"כ; והביאו מהר"ש לוריא בהגהותיו עכ"ל הב"ח; ואמנם מרן הב"י (ד"ה ומ"ש שא"א ויהי נועם) הביא הגה"מ אלו, וכתב וכן נהג הר"ם וכו' וסיים בדבריו והעולם לא נהגו לברך כלל על שום מגילה חוץ ממגילת אסתר עכ"ל, ושור"ר בהגהות מהרש"ל שבסוף הטור, שגרס ר' שמואל כגירסת הב"ח, ולמטה בהערות גרס רבינו שמחה עי"ש, ועדיין צ"ע במטה משה שהביא המ"א איה מקום כבודו להעריצו, דאמר דמברכין על מגילת רות, ועיינתי במטה משה (סי' תרצ"ג) דכתב בזה"ל ביום ב' מנהג לקרות מגילת רות קודם קריאת התורה וכו' ותו לא, עי"ש; והמרדכי (מגילה סי' תשפ"ג) כתב במסכת סופרים על רות איכה קהלת ושיר השירים מברך על מקרא מגילה, ואם היתה כתובה בין הכתובים מברך על מקרא כתובים, עי"ש; אולם בשו"ת הרדב"ז (ח"ו סי' צ"א) הביא את מהר"ם שסמך על מסכת סופרים דלברך על כל המגילות, והוא חלק עליו וסבר דאין לנו לברך על שום מגילה, חוץ מאסתר שהיא מצות עשה מדברי סופרים וכו' עי"ש, ושור"ר לספר שיח כהן הנדמ"ח (ח"א חאו"ח סימן ל"א ד"ה ולפ"ז יהיה) עי"ש.

ושוב חזיתי למסכת סופרים (פי"ד ה"ג) דברות ובשיר השירים, באיכה ובמגילת אסתר צריך לומר על מקרא מגילה, ואעפ"י שכתובה בכתובים, ע"כ; והגר"א ז"ל (על מ"ס אות ג') הגיה ובקהלת, ע"ש; ועי' בנחלת יעקב (על מ"ס שם) דכתב דיש בזה מחלוקת הפוסקים אי מברכין על שאר מגילות או לא, אבל מנהגינו הוא שלא לברך על שום מגילה אלא על מגילת אסתר, וכ"כ רמ"א (או"ח סי' ת"צ) וז"ל ונוהגין לומר שיר השירים בשבת של חול המועד וכו' וכן הדין בסוכות עם קהלת, ונוהגין לומר רות בשבועות, והעם נהגו שלא לברך עליהם על מקרא מגילה ולא על מקרא כתובים עכ"ל, וע"ש בט"ז הטעם, וכ"כ מרן הב"י (סי' תקנ"ט) שאין מברכין על שום מגילה חוץ ממגילת אסתר, ונ"ל ליישב שלא יהא מנהגינו חולק על מסכת סופרים

עפמ"ש בט"ז הטעם שאין אנו מברכין לפי שאינם כתובים על הקלף ובגליון, רק
 בחומשים וא"כ י"ל דמסכת סופרים מיירי כשהיא כתובה בגליון כמו שהיה בימיהם
 כל הספרים כתובים על הקלף ובגליון, אבל אנו שאין כותבין בגליון אין לברך וכו',
 ואנן אין מברכין אלא דהכא מיירי כשכתובים כדינא וכנ"ל עכ"ל, אך המג"א הסכים
 כפשטות מס' סופרים ואף שכתובה בדפוס ועל נייר ולא בגלילה, כמ"ש במג"א (סי'
 רפ"ד) דכל זה אינו מעכב הכא, דדוקא גבי מגילה נאמר כתיבה כמו גבי ס"ת וכו',
 ודעת הגר"א בספר שערי רחמים, הביא דבריו לקוטי מהרי"ח (סדר שבת חומ"פ
 דף ל"ט) שתהיה גכתבת על קלף עם עמודים כספר תורה ולקרות בניגון וטעמים,
 וכתב על זה לקוטי מהרי"ח אך כבר העיד עלינו רבינו הב"י והרמ"א (שם) שהעם
 לא נהגו לברך עליהם והסכים לזה הט"ז, וע"ש אפילו כתובות על הקלף, מטעם שלא
 מצינו בתלמוד שתקנו לקרותה עי"ש, ודעת הא"ר לברך בלא שם ומלכות עכ"ל, וכ"כ
 עוד במנהגי חג השבועות (דף מח:): דהמנהג שלא לברך ושטוב לברך בלא שו"מ
 עי"ש, והרב בעל חק יעקב (סו"ס"י ת"צ) כתב וקצת אחרונים פסקו שיש לברך והט"ז
 מסיק כדעת הרב (ר"ל הרמ"א) שאין לברך וכן עיקר שלא להכניס עצמו לספק ברכה
 ע"ש, וכ"כ הגאון בעל השתילי זיתים (סי' ת"צ) וכל המברך ברכה לבטלה היא חוץ
 ממקרא מגילה ע"ש וג"כ ערוך השלחן (סוף אותו סימן) כתב והעם נהגו שלא לברך
 עליהם אפילו אם קוראין במגילה, כי לא מצינו תקנת חכמי הש"ס בזה, ויש מן
 הגדולים שכתבו לברך, ואין נוהגין כן, וכתב עוד (במוסגר) והט"ז כתב דהוי ברכה
 לבטלה ע"ש, וכ"כ הפרמ"ג דלא מברכין אפילו על מגילת איכה שהוזכרה בתלמוד
 (סוף תענית), הואיל ואין כתובה על קלף, והיינו אף איכה אין מברכין שאל"כ היינו
 כותבין על קלף שמע מינה, דאף כתובה כהלכתה אין מברכין רק על מגילת אסתר
 וכו' וספק ברכות לקולא ע"ש, וכ"כ כף החיים (סי' ת"צ אות פ"א) עי"ש, ובאר
 היטב (אות ט') כתב וכן הסכמת האחרונים וכו' ע"ש, והגר"מ הכהן ז"ל במשנה
 ברורה (סי' ת"צ) הביא מחלוקת הט"ז והמג"א, והגר"א בביאורו כתב דאף על קהלת
 יש לברך, והמשנ"ב סיים בדבריו, ולכן הנוהג לברך עכ"פ כשכתובין על הקלף בודאי
 אין למחות בידו עי"ש. וע"ע במ"ש מהר"י מברונא ז"ל (סי' ט"ז). ולהרב אב"ן
 הירחי בספר המנהיג הלכות החג (אות ג"ח) שהביא גם הוא בסו"ד דעת מסכת סופרים
 שחייב אדם לברך על ה' מגילות על מקרא מגילה, ואכתובים לקרוא בכתבי הקדש,
 ע"ש.

ושו"ר באור זרוע הגדול (ח"ב סי' תנ"ה) בדיני קורין את ההלל בר"ח ומברכין
 עליו, וספר שבלי הלקט (סי' קע"ד) דין היחיד בקריאת ההלל בר"ח, כתבו דאפילו
 אמגילת רות ומגילת שיר השירים ומגילת קינות אמרי' במסכת סופרים דמברכין
 אקב"ו על מקרא מגילה אע"ג דאינו אלא מנהגא בעלמא וכו' עי"ש, ויש להבין סברתם

דמברכין על שאר מגילות, ומה גם לסברת הגר"א דאפילו על קהלת מברכין, האיך לא חיישינן שמא יעבירנה ד' אמות ברה"ר בשב"ק, ולאחר עיון קצר ראיתי בספר פעולת שכיר על מעשה רב להגר"א (אות קע"ה) שכתב שחכם אחד הקשה לרבינו זצ"ל (ר"ל הגר"א) דאם איתא דקריאת המגילות הללו הוא חייב כ"כ איך מותרין לקרותן בשבת, ולמה לא נגזר עליהן גזירה דרבה שמא יעבירו אמות ברה"ר כמו מגילת אסתר, והשיב דהגזירה דרבה לא שייכא אלא בחיובים המוטלים על כל יחיד ויחיד כמו שופר לולב מגילה מזמנה והיינו דדייק רבה הכל חייבין בשופר, הכל חייבין בלולב וכו' אבל קריאת המגילות הללו לא הוקבעו כלל על היחיד כ"א על רבים, כמו קריאת התורה שאם אין כאן מנין עשרה אין חייב כלל על היחיד ובדבר שאין חיובם מוטל כ"א על הרבים ליכא למיחש שמא יעבירו וכו' כמו דאמרינן בעלמא (עירובין ד' ג') רבים מדכרי אהדדי עכ"ד עי"ש, וצ"ע בביאור הגר"א (או"ח סי' ת"צ ס"ק י"ד בד"ה וכן הנהיג פה עירנו) לברך על כל המגילות ב' ברכות על מקרא מגילה ושהחיינו לבד על איכה דלא שייך בה שהחיינו, ועי' עוד בזה בהגהות הרש"ש על מעשה רב להגר"א (סי' קע"ה), ובמה שהאריך בזה מהרע"י שליט"א בשו"ת יביע אומר (ח"א תאו"ח סי' כ"ט), ובהגהת מרדכי (מגילה סי' תשפ"ג) הקשה על הא דאמרו ויעבירו ד"א ברה"ר, וא"ת אמאי לא נקט ויוציאנה מרה"י לרה"ר דהכי אורחא דמילתא טפי שעומד ברה"י ומוציא לרה"ר, וי"ל דמרה"י לרה"ר אין רגילות לטעות דמדכר (ע"י מחיצות) אבל פעמים שעומד ברה"ר עם השופר והמגילה ולא מדכר ומייתי לה ד' אמות ברה"ר והיינו טעמא דשופר וכו' עי"ש.

בסיכום: מנהג האשכנזים הפרושים לברך על המגילות הללו כשהן כתובין בקלף, וכנראה מדברי הרמ"א (בשו"ת סוס"י ל"ה), דהביא שפיר דמי לברך, אולם מנהג האשכנזים החסידים, וכן הוא מנהג כל הספרדים שלא לברך כלל, וכמ"ש מרן הב"י והרדב"ז (ח"ו סי' צ"א) ושכן נהגו כל ישראל ומנהגם תורה הוא ע"ש, וכמ"ש בדובר שלום (ח"א סי' כ"ז שאלה ג'), את הנראה לפיק"ד כתבתי והשי"ת ינחני ע"ד האמת.

והנני מברכו בכל מיילי דמיטב ויזכה הלאה לגדל בניו ובנותיו היקרים הי"ו לתורה ולעבודת הבורא יתב"ש, ומאתל לו ולנות ביתו כתיבה וחתימה טובה וכל טוב סלה.

הדובש"ת והמצפה לרחמי שמים
שלמה טובים

נ. ב. ולדידן דאוליגן בתר מרן הב"י בקולותיו וחומרותיו, אם השליח צבור ספרדי מתפלל לאשכנזים אסור לו לברך על שאר מגילות להוציא ידי חובתם, מלבד

מגילת אסתר, וכמ"ש בדובר שלום (ח"א סי' מ"ב) ושו"ת יביע אומר (ח"א או"ח סי' כ"ט) ושו"ת מבי"ט (ח"א סי' קי"ז) ושו"ת רדב"ז (ח"ד סי' ע"ג) ושו"ת הלכות קטנות (ח"א סי' רס"ד) ושו"ת לב חיים (ח"ג סי' י"ח) ושות יחיה דעת (ח"ד סי' ל"א) ושו"ת ישכיל עבדי (ח"ו חאו"ח סי' י"ט) וספר תבואת שמש (ח"א חאו"ח סי' ס"ח). ועוד.

סימן כא

א. אם חוששין לנפולה בעופות הנזרקים בכלוב בנובה עשרה טפחים
ב. אם חוששין לצמקה הריאה בעוף או בהמה כשראו שחיטת אחרים

בס"ד עש"ק י' אלו"ל תשל"ג

לר"מ ידי"נ מוה"ר ישראל בריז נר"ו

שלו' וכטו"ס, וכתיבה וחתימה טובה, אהדה"ט וש"ת באהב"ר

את יקרת הגלוי נתקבלה וכולה מחמדים ממר יניק וחכים, וע"ד שאלותיו בהלכה, אע"פ שעדיין לא הגעתי להיות מן המשיבים, לרוב אהבתי אותו כנפש ידידו, אמרתי לא אשיבנו ריקם מלחיות לו דעת קצרה, לפלפולא בעלמא ולא למעשה ואכתוב שורות אחדות כאשר ינחני צורי ומגני.

שאלה א: בדבר הכלובים שיש בהם עופות, והקצב זורקם בגובה עשרה טפחים, אם חוששין להם לנפולה, וצריכין בדיקה בהילוך ארבע אמות.

תשובה: כת"ר לא חילק אם הכלוב מלא, או יש בו ג' או ד' עופות, ומסתמא מיירי בכלוב מלא עופות, וכמו שאכתוב בהדיא; ע"י טור וב"י (יו"ד סי' נ"ח ד"ה גרסינן בא"ט) בשם המרדכי (פרק א"ט סי' תרל"ב) וכ"פ הרמ"א בדרכי משה וש"ע (שם ס"א) דאין חילוק בזה בין בהמה לעוף, ובעוף נמי דינא הכי ע"ש, אולם בדרישה (אות א') כתב דעוף אינו נטרף בנפילה לעולם, אלא כשמפילו אדם בכח ע"ש, וכן מוכח מהגמ' (חולין נב.) בלישנא בתרא, בתרי גפי אסיר, בחד גפא שרי, דבתרי גפי העוף דבוק בדף, כשפורח עם הדף, כשנופל על הארץ, אין לו מציל ונופל בכח, משא"כ כשדבוק בגף אחד ופורח בשני, ואינו נופל חזק, וכ"פ הרמב"ם (בפ"ט מהל' שחיטה הט"ו) והשו"ע (שם ס"ח) וע"י בפרי תואר (אות י"ז) דאפילו אם חלק מן הכנף דבוק והכנף השני דבוק לגמרי, ג"כ היה נראה להכשיר וכו' ע"ש, וע"ע בזבחי צדק (סי' נ"ח אות ל"ה) ופר"ח (אות י"ז) וכה"ת (אות מ"ח) ודרכי תשובה